

• Покровительство підданим – старшинство і опіка декларується князем відносно підданих його маєтностей; розумно господарювати, обороняти і служити (!) отчизні закликає він синів: «Зоставую вам отчизну вашу всю в цѣлости,/которой обороньцами и дѣдичами будьте въ смѣлости» [2]

На жаль, благородним настановам княжичів реалізуватися не судилося. За тогочасним звичаєм, якщо шлюб був мішаний (укладався між представниками різних конфесій), то хлопчики при народженні охрещувалися в батьківській вірі, а дівчатка – у материнській. Сини Острозького так само були охрещені за православним обрядом, за життя Олександра їх вихованням займався православний священник Лаврентій Зизаній-Густановський. Після смерті Олександра Анна Костка вирішила перехрестити синів у католицьку віру, її застерігали, що робити того не слід, бо рід Острозьких згасне. Анна не послухалася – усі княжичі померли дітьми, або у юнацькому віці: Кшиштоф – 1606, Олександр – 1607, Василь – 1615, Адам-Костянтин – 1618, Павло-Януш – 1619 року.

Найбільш барочно експресивними видаються два останні поетичні уривки декламації (про того, за ким лямент, та звертання Януша до брата).

Перший має виразно панегіричний характер, стиль уривка – високий, урочистий; акцентовано основні макабричні мотиви: минуцність і швидкоплинність людського життя: «... вѣкъ мой от мене уплынул,/И свѣтъ тот чудный въ окомгненію мину!» [2]; смерть мислиться як природний стан речей: хто народився – той мусить умерти, бо це закладено в людській природі, це є неминучим, і ніхто не в силі цьому опиратися. Тому марнослаством вважає герой нарікання батька на те, що не породив на світ сина безсмертним:

Прожнось ся теды, отче мой, плачучи, надо мною струдил,
а вшакесь мя на тот свѣтъ не безсмертного породил.
А ижем ся уродил, тедым был еще винен и умереті,
бо ми того не доставало, отъ чегом ся не мог отперети [2].

Смерть для кожного є «долг», обов'язок, а не неволя, не сліпий випадок, тільки Божа воля.

Знаковим є також наявність у панегірику нарративної партії Януша Острозького. Молоді роки Януш провів при дворі царя Максиміліана Габсбурга, там під впливом езуїтів він прийняв католицтво і змінив ім'я. Хоч Януш і був ревним католиком, проте він допомагав православним, виконуючи волю батька і свій синівський обов'язок. У родині Острозьких завжди велику роль відігравала традиція, послушенство і покірність навіть дорослих дітей старому батькові. Від батька Януш успадкував толерантне ставлення до різних віросповідань.

У звертанні Януша до померлого брата міра емоційних страждань через втрату близької людини актуалізується через концепт *страждань фізичних* – той біль, який відчуває тіло, коли від нього відсікається частина. Використано також образ *скривавленого серця*. Як відомо, у біблійній антропології виокремлюється як мінімум три атрибути, через які людина виявляє себе у світі – це дух, душа, тіло. Ці три сфери буття людини злиті воедино, і об'єднуючим першном постає саме серце. І дух, і душа, і тіло знаходять у серці своє відображення, у серці відбувається взаємозв'язок, синтез, єднання часом абсолютно протилежних елементів, таких як душа і тіло. Так біль серця-душі-тіла Януша через втрату брата постає як всеохопний, біль якого ніщо не може втамувати, на який нема розради, поки життя триває:

Кривавое сердце такими ж слезами плакати ми кажет,
а снать отъ того болю аж до смерти не уляжет.

[...]

Скоро бым едно хотѣл тебе и твоего страху позбыти
и, вытхнувши отъ болю, сердцем и умыслом тя забыти.
Али внят новинами затрѣвожиш моего сердца силы,
которых тяжесть ледво смысли сердца моего зносили. [2].

Таким чином, панегірик «Лямент дому княжат Острозьких» можна вважати одним із перших творів, що згодом згруппуються в окремих жанровий комплекс, який обслуговуватиме сферу смерті, виформовуючи танатологічний дискурс в українській бароковій поезії XVII століття. У «Ляменті...» наявні макабричні мотиви минуцності і швидкоплинності людського життя, необхідність ретельної підготовки до переходу в інший світ (*ars moriendi*), образи, що стверджують нетривалість та ілюзорність людського існування (життя як сон, як вогник свічки). Водночас відзначаємо виразно ренесансний, гуманістичний характер твору: князь і його родина постають перш за все як люди, які не є бездоганними, мають свої страхи, слабкості, відчувають страждання та біль втрат. Острозькі постають як князі-державники, що усвідомлюють свій обов'язок перед народом та вірою, свідомо обираючи шлях заступництва грецької апостольської церкви, відстоюючи права православних в католицькій державі.

Література:

1. Бондарчук Я. «Лямент дому княжат Острозьких» (Дермань, 1604) / Я. Бондарчук // Wołanie z Wołynia = Воляння з Волині. – 2000. – (верес.-жовт.). – Ч. 5. – С. 48; 47.
2. Наливайко Даміан Лямент дому княжат Острозьких// Українська поезія кінця XIV – середина XVII ст. / упор. В. П. Колодова, В. І. Крекотень, М. М. Сулима. – Київ : Наукова думка, 1978, 1992. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : //http://litopus.org.ua/ukrpoetry/anto17.htm

УДК 82.09:821.161.2«19»

М. А. Нестелєв,

Донбаський державний педагогічний університет, м. Слов'янськ

АРХЕТИП ТІНІ В «ПОВІСТІ БЕЗ НАЗВИ» В. ПІДМОГИЛЬНОГО

У статті досліджується психосемантична роль юнганського архетипу Тіні у повісті В. Підмогильного. Автор наголошує на важливості суїцидальних мотивів у творі письменника як формально-змістових факторів цього архетипу. Аналізуються словесні контексти використання образу тіні у тексті й осмислюється його значення у прозі В. Підмогильного.

Ключові слова: архетип, суїцид, Тінь, мотив, модернізм.

В статье исследуется психосемантическая роль юнгианского архетипа Тени в повести В. Пидмогильного. Автор отмечает важность суицидальных мотивов в произведении писателя как формально-содержательных факторов данного архетипа. Анализируются смысловые контексты использования образа тени в тексте и осмысливается его значимость в прозе В. Пидмогильного.

Ключевые слова: архетип, суицид, Тень, мотив, модернизм.

The psychosemantic role of Jungian Shadow Archetype in the V. Pidmohylny's story is studied in the article. The author points out the importance of suicidal motives in the writer's work as a formal and substantive factors of this archetype. The semantic contexts of using the image of shadow in the text and the interpretation of its signification in V. Pidmohylny's prose are also analyzed.

Keywords: archetype, suicide, Shadow, motive, modernism.

В. Пидмогильний (1901 – 1937) – один із найвідоміших українських митців, творчість якого припадає на 20-30-ті роки ХХ століття. Талановитий прозаїк зміг органічно поєднати західноєвропейську літературну традицію й український художній канон, створивши надзвичайно цікаву прозу. Його творчість досліджувала велика кількість науковців: М. Жулинський, Л. Пізнюк, Г. Кудря, В. Мельник, С. Луцій та ін.

Метою статті є висвітлення особливостей художнього архетипу Тіні в «Повісті без назви» (1934) В. Пидмогильного. **Актуальність** зазначеної теми полягає у тому, що дослідження архетипів у літературній творчості доби «Розстріляного Відродження» є важливою складовою повноцінного усвідомлення настійних образів колективного несвідомого в психоатмосфері перших десятиліть утворення радянської влади, а твір В. Пидмогильного якраз демонструє поширеність ідеї самознищення як змістового наповнення архетипу Тіні, що стає пасивним спротивом абсурдності часу. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати специфіку архетипу Тіні як літературного образу;
- висвітлити особливості суїцидальних мотивів як виразників цього архетипу в тексті;
- дослідити мотивацію вчинків протагоніста й антагоністів «Повісті без назви».

Архетип в аналітичній психології К. Г. Юнга є достатньо нечітко окресленим поняттям, «порожнім, формальним елементом... чимось на зразок аргіої заданої формальної можливості уявлення» [7, с. 112]. Тінь – це один з основних архетипів, виділених К.Г. Юнгом (разом із Матір'ю, Духом, Самістю, Анімою й Анімусом). Як структура колективного несвідомого вона актуалізує в собі ті психічні утворення Я, що не приймаються особистістю, і яких особистість намагається позбутись: «Фігура тіні персоніфікує все, що не визнається суб'єктом і що знову і знову – прямо чи непрямо – нав'язується йому, як-от певні менш вартісні риси характеру чи інші неприйнятні тенденції» [7, с. 364-365]. У снах (і відповідно – у художній творчості, що, до певної міри, структурується як записане сновидіння) Тінь є однієї статі з оповідачем і викликає амбівалентні почуття, здебільшого – негативні. Найчастіше в літературі архетип Тіні втілюється у постаті антагоніста твору.

Критик М. Доленго зазначав, що «у Пидмогильного «я» його героїв не буває взагалі суцільним..., однак [я] не розбивається особисто-соціальною трагедією на ворожі часті, а чи хімічно розкладається, чи механічно розчавлюється життєвими обставинами на дрібні часті» [1, с. 53]. Подібне психологічне «розкладання» є й у «Повісті без назви». Письменник працював над рукописом твору, коли його було заарештовано (1934 р.). У листі від 16 лютого 1935 р. із заслання до дружини він просив її доробити розділ повісті, який не було передруковано. Хоч текст і лишився незавершеним, проте з тих розділів, які відомі, вже можна виокремити головний конфлікт.

У повісті В. Пидмогильний висвітлює декілька епізодів із життя харківського журналіста, інженера за освітою, Андрія Городовського (справжнє прізвище якого – Рудченко). Він приїжджає до Києва у зв'язку з виданням своєї книжки нарисів «про соціалістичну реконструкцію села». Випадково побачивши на вулиці жінку, журналіст захоплюється її красою й довго не може забути про неї. Для того, щоб її розшукати, Городовський навіть повертається знову до Києва з Харкова. У його історії життя вже було кохання, пов'язане зі втратою, тому він прагне використати цей шанс на взаємність, вважаючи що зустріч доленосно. У журналіста до того ще було юнацьке платонічне почуття до молодшої жінки, із якою Городовський мандрував потягом до Москви з «глухого Гадяча» (виразна алюзія на постать Степана Радченка з роману В. Пидмогильного «Місто» – окрім співзвучних прізвищ, цей персонаж також приїжджає «завойовувати» місто). У пошуках справжньої пристрасті, співзвучних юнацькому захопленню, Городовський вирішує провести декілька днів у Києві, хоча й не сподівається на якийсь успіх. Фабула твору є доволі простою, однак «Повість без назви» своїм підзаголовком орієнтує на «сутичку деяких принципів, важливих для нашого дня й майбутнього» [3, с. 241]. Історія журналіста Городовського у цьому ракурсі – це всього лише основа для розуміння ідейного конфлікту принципів, які сповідують у повісті художник Безпалько й викладач фізики Пашенко, ідеї висловлені якими якраз і є тим, що вміщає в себе архетип Тіні, це ті згнічені бажання Городовського, які він не може прийняти. Загалом для всіх творів В. Пидмогильного характерне зіткнення принципів, ідеологій, боротьба ідей тощо, які найчастіше є автобіографічною проекцією конфліктів власної душі в художній світ.

У «Повісті без назви» слово «тінь» вживається двічі й обидва рази на означення чогось гнітючого й бентежного, яке не залишає надій на самоідентифікацію: «Та туга, якої тінь він відчув ще вчора ввечері, тепер згнітила його вже відверто» [3, с. 266]. А трохи згодом Городовський, побачивши «тінь землі», розмірковує про те, що «життя, не спрямоване в якийсь фокус, ніколи не може бути повноцінним життям, а тільки безбарвним борсанням, яке не полишає після себе нічого, крім пустки, гіркоти і втоми» [3, с. 272]. Невдовзі потому він зустрічає двох персонажів, взаємопротилежні світогляди яких постають для нього однаково неприпустимими.

Так, у повісті зображено художника-пейзажиста Євгена Безпалька, який живе безтурботно й оптимістично, розуміючи мистецтво світлим і радісним доповненням життя. Андрій Городовський повністю заперечує нарцистичний світогляд Безпалька, символічно це показано через роздирання картини, подарованої йому художником. Городовський бачить у митцеві себе, минулого раціоцентриста. Наївний практично-оптимістичний тип світогляду вже є фальшивим і повністю нівельованим для нього, адже він побачив приголомшливу істину буття, позбавленого якихось надійних смислів. Випадкова зустріч із жінкою змінила його впорядковане раціоцентричне світобачення. Хоч Городовський вважав свій світогляд вже остаточно сформованим, але, він, як виявилось, відкинув досить значущі для людини ірраціональні, інстинктивні порухи душі. Згнічена влада Тіні якраз і показує свою силу над ним після незабутньої зустрічі з дівчиною.

У деяких аспектах Андрій Городовський нагадує Остапа Шапталу з однойменної повісті В. Пидмогильного. Якщо Шаптала після пережитого почуває себе «мандрівником, якого блукливий вогонь без мети водить серед простору» [4, с. 282], то Городовський після зустрічі з незнайомою постаттю «мандрівником з торбинкою і ціпком після довгої пугі, що стелилася перед ним без краю» [3, с. 241]. Спільне між ними те, що вони обидва не свідомі того, що насправді шукають

/ чекають, проте обидва тексти засвідчують, що шукають вони передовсім самих себе, а знаходять лиш Тінь, екстеріорізацію негативних образів свого колективного несвідомого. У цьому випадку допомагає незавершеність, недосконалість тексту «Повісті без назви». Це дає змогу побачити зв'язок персонажів, який, можливо, було б вже складніше помітити за умов остаточної авторської редакції. Однак це не просто недогляди чи образні співпадіння, адже помітним є розвиток світогляду В. Підмогильного, тому що буддистській ідеї, «радість нерухомості» [4, с. 267], якої дотримується Шаптала, протиставляється соціальний культ мети Городовського, який «ніколи не простив би моменту нерухомості» [3, с. 273]. В обох творах наголошено на владі підсвідомих, ірраціональних, хаотичних потягів Тіні, зрозуміти важливість яких дають змогу ідейні антагоністи головних персонажів: самогубець Лася для Шаптала й ідейний самогубець, викладач фізики Пашенко, для Городовського.

Буддистські мотиви в повісті іронічно посилено з метою пояснити причини світорозуміння Пашенка. Викладач фізики засуджує обмеженість раціональних зусиль людини зрозуміти ірраціональне: «Оскільки розум не співмірний з світом, він тільки здатен відділяти нас від пізнання світу» [3, с. 290]. Справжнє пізнання життя може бути досягнутим лише всупереч розуму й тільки «вчуттям, прозрінням, екстазом» [3, с. 290]. Такий висновок наближає його до метафізичного пізнання через споглядання: «Злитися з світом у його безконечності й вічності – ось дійсний шлях світопізнання» [3, с. 290]. Загалом основоположні причини антисоціальних устремлінь багатьох персонажів В. Підмогильного пов'язані з розчаруванням у пануванні свідомого, раціонального.

В. Підмогильний також актуалізує у тексті мотиви морального жертвопринесення: Пашенко страждає від етичного конфлікту, тому йому треба вигоритись перед смертю, щоб пояснити свою автодеструктивну дію. З. Фройд стверджував, що «саморуйнування особистості не може відбуватись без лібідозного задоволення» [6, с. 364], тому суїцидальна дія несе в собі протиріччя потягів життя і смерті. Психоналітик пов'язував саморуйнування з російськими типами характерів, які «створюють спокусу зробити «гріховний» вчинок, який треба потім спокутувати докорами садистської совісті» [6, с. 363]. Знаково, що зразковим представником російського типу характеру для З. Фрейда є саме Ф. Достоєвський, на художній моделі персонажів якого орієнтувався В. Підмогильний, створюючи образ викладача фізики.

Пашенко, «людина з немилосердним зором», виконує в дечому схожі функції щодо головного персонажа, як і поет Вигорський щодо Степана Радченка в романі «Місто». Поет теж «слабує» на дуже специфічну хворобу – «на гостроту зору» [3, с. 519], а тому є «сумним явищем на межі двох діб» [3, с. 519]. Їх об'єднує мізантропія та скептицизм, що покликає резонувати з поширеною громадською думкою, яку висловлюють Радченко й Рудченко. Власне, це не випадковий збіг, а свідомий розвиток ідей, проголошених у «Місті». Дуже цікаво, що «найсумнішим явищем у природі» [3, с. 542–543] у «Невеличкій драмі» названо радянську владу, тобто сум стає універсальною характеристикою не тільки особистості, а й історичної епохи. Пашенко однак іде далі за поета, бо зневажає людей за те, що вони не хочуть визнати справжній стан буття, у якому особистість приречена на нікчемність, тому що живе у світі, координати якого – нескінченність і вічність, тоді як людські координати – скінченність і часовість. А люди існують, на думку Пашенка, «лише остільки, оскільки [...] [іх] ще не переїхав якийсь трамвай» [3, с. 285]. Викладач фізики культивує випадок, який «своїм втручанням ламає звичну чи завбачену лінію життя» [3, с. 243]. Історію життя людини ним усвідомлено як історію випадків, де все, починаючи від народження людини, – це «дика вакханалія випадку» [3, с. 282]. Але найбільше, за що він не любить людей, – це за їхнє «одноманітне кривляння», бо суть цих «декораторів голоду і гордості» [3, с. 288] не витримує жодних порівнянь із правдою світу, що постає як ланцюг незрозумілих причин і наслідків, як відбиття несуттєвих, нестійких, одиничних зв'язків дійсності. І найгіршим є те, що все це слугує за основу хисткому розуму людини. Пашенко переконаний, що кожна суспільна система прагне використати людину як бездумний матеріал, і лише «благородна випадковість» ламає сталий хід і знищує доцільність життя. Зневага до інших у викладача фізики викликана фактом їхнього впертого небажання прозріти, незважаючи на всі намагання суцього. Тому якщо випадок калічить людей, «доводить до сліз, до розпачу, до самогубства» [3, с. 245], то вони «кращого й не заслужили» [3, с. 245]. Цілком слушним є для нього бажання це життя обирати актом «самозасипання» в Печерських ярах, своєрідним поверненням до материнського лона, у фрейдівському тлумаченні. Законірно, що до основних двох «голодів» (шлункового та статевого), про які В. Підмогильний часто пише, Пашенко додає головний, із точки зору християнства, смертельний гріх – гордість [3, с. 279], а завершує своє життя найтяжчим, із точки зору християнства, гріхом – самогубством.

В. Підмогильний, змальовуючи динаміку світоглядних принципів, гостру боротьбу у внутрішньому світі людини, показує, на думку М. Тарнавського, «конфлікт між випадковістю і доконечністю, між неозначеністю і детермінізмом» [5, с. 175]. Андрій Городовський хоча повністю й заперечує філософію випадку Пашенка наступного ранку, проте все ж таки своєю поведінкою стверджує абсурдність будь-якого вибору. Важливо, що ідеї фізика, настільки спокусливі одного дня, викликають щире огиду наступного, адже це якраз і засвідчує той факт, що протагоніст бореться зі своєю Тінню. Почувачи «голод душі» [3, с. 241] та захоплюючись «блудодійством самоаналізу» [3, с. 248], Городовський навіть це переживання вважає схожим на «принадний страх» [3, с. 252], оскільки боротьба з собою водночас і приємна й обтяжлива.

Однак зрозуміти вихід Пашенка – не значить його прийняти. Городовський знайшов смисл життя у продовженні пошуків жінки, тобто він обрав пошуки ідеалу на протигагу примиренню з абсурдом. Власне, його спонукає до дій мрія про гармонійне поєднання чоловіка з жінкою, а одержимість цією ідеєю є спробою уникнути хаосу. Літературознавець С. Луцій, досліджуючи романи В. Підмогильного, слушно стверджує, що в його творах суїцид часто «є проявом безсилля індивіда та свідченням того, що уникнути абсурду неможливо» [2, с. 55]. Образ викладача фізики з «Повісті без назви» є вираженням спроби протиставити абсурдності світобудови, яка завершується трагічно. Сповідь Пашенка – це суїцидальне самозречення. Однак письменник не зображує суїцид Пашенка, оскільки для інтелектуала В. Підмогильного важливим є порефлексувати над проблемою, щоб з'ясувати її психологічну складність, а не описати стрімку зміну дій. Письменник зазначав у «Невеличкій драмі»: «Відтворити нерозуміння, а не знищити його – от, противно науці, основна прикмета мистецтва» [3, с. 571].

Викладач фізики Анатоль Пашенко буде цілісну інтелектуальну візію занепаду людини в раціоцентричному світі. На його думку, суїцид – це такий саме безглуздий вчинок, як і будь-який випадок у нашому житті, оскільки він суттєво не змінює абсурду дійсності. Він зневажає людей навіть фактом своєї можливої смерті. Смісл самогубства, на якому наполягав Пашенко, був логічним розвитком його антисоціальних потягів. Деструктивні мотиви в «Повісті без назви» пов'язані з автодеструкцією викладача фізики, який отримує насолоду від поступового наближення кінця сповіді, що для нього рівнозначне кінцю життя. Загалом для персонажів В. Підмогильного головним є осмислення вчинку, а не його реалізація, не суїцид, а фантазія про суїцид. Архетип Тіні зображується як потужний каталізатор дій, неоднозначний рушій несвідомого, що штовхає на абсурдні вчинки в абсурдному світі. У повісті несвідоме персонажа цілковито перемагає над

його свідомим, що також можна вважати опосередкованим вираженням його нарцисизму. Тому, зрештою, автобіографічна боротьба з Тінною є провідною причиною появи суїцидальних мотивів у прозі В. Підмогильного.

Література:

1. Доленго М. Критичні етюди / М. Доленго. – К. : ДВУ, 1925. – 73 с.
2. Луцій С. Художні моделі буття в романах В. Підмогильного / В. Підмогильний. – К. : Стилюс, 2008. – 152 с.
3. Підмогильний В. Оповідання. Повість. Романи / В. Підмогильний. – К. : Наук. думка, 1991. – 800 с.
4. Підмогильний В. Остап Шаптала // Досвід кохання і критика чистого розуму. Валер'ян Підмогильний: тексти та конфлікти інтерпретацій / Упоряд. О. Галета. – К. : Факт, 2003. – С. 245–313.
5. Тарнавський М. Останній твір В. Підмогильного / М. Тарнавський // Всесвіт. – 1991. – № 12. – С. 174–177.
6. Фрейд З. Экономическая проблема мазохизма / З. Фрейд // Венера в мехах. Л. фон Захер-Мазох. Венера в мехах. Ж. Делёз. Представление Захер-Мазоха. З. Фрейд. Работы о мазохизме. Пер. с нем. и франц. – М. : РИК «Культура», 1992. – С. 349–364.
7. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / Пер. з нім. К. Котюк / К. Г. Юнг. – Л. : Видавництво «Астролябія», 2012. – 588 с.

УДК 783.21(436)

К. М. Паламарчук,

Інститут філології Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

ГРОМАДЯНСЬКІ МОТИВИ У ТВОРЧОСТІ Ф. Г. КЛОПШТОКА

У статті розглядається творчість відомого німецького поета-романтика другої половини XVIII століття Фрідріха Готліба Клопштока. Аналізуються особливості громадянської лірики поета.

Ключові слова: *німецький романтизм, громадянська лірика, філософський напрям, Фрідріх Готліб Клопшток.*

В статье рассматривается творчество известного немецкого поэта-романтика второй половины XVIII века Фридриха Готтлиба Клопштока. Анализируются особенности гражданской лирики поэта.

Ключевые слова: *немецкий романтизм, гражданская лирика, философское направление, Фридрих Готтлиб Клопшток.*

The creativity of the famous German poet-romantic of the second half of the XVIIIth century Friedrich Gottlieb Klopstock is considered in the article. Like many romantic poets the Christian theme appeared to be close to him. F.Klopstock still in school has started working at the religious poem «Der Messias». The thought to write an epic poem on the Bible content was born in the poet's heart due to the pietist movement. Klopstock showed great curiosity for the fate of ordinary people. Some episodes of the poem vividly depicted a direct protest of the poet against the feudal oppression. The main topic of «Der Messias» corresponded to the Gospel story about the last days of the earth life of Jesus Christ (the Messiah). The poem was created in the style of classic verse of antique epoch – gekzametre. The characteristic features of the poet's creativity were: searchings for special, different from the prose language, emotionally-shaped poetic language. Among the religious works of the poet a special place belongs to the «Spiritual songs». In 1766, F. G. Klopstock translated the medieval prayer «Stabat Mater» into German, which thanks to its artistic qualities immediately attracted the attention of the romantic poets. Peculiarities of poet's patriotic creativity are also analyzed. Among the problems which characterized and defined basic principles of poet-romantics' world outlooks, the central was the problem of personality, revealing the valuable meaning of the individual's role in the society. The sources of philosophical-ethical searches of poet-romantics were closely connected with national, philosophical and artistic traditions. Poets' interests were concentrated on the history of national medieval epoch. For romantics, poet and artist are not only freedom loving persons, but completely extraordinary and particular. Lyrical-romantic poetry of F.G.Klopstock has covered inner world of the personality. A lot of principles of romantic German aesthetics have played their positive role for the future development of romanticism not only in Germany but far beyond its boundaries.

Keywords: *German romanticism, civic lyric, philosophical direction, Friedrich Gottlieb Klopstock.*

The age of romanticism opens a new stage in the development of the world literature. Subjectivity, individualism, lyricism as the main characteristics of the romantic style more «fit» not created monumental compositions but are important for secular literary created works.

Shortly consider German literary life of romanticism epoch. Aesthetics of romanticism played a great role in establishment of national artistic forms. Among the problems which characterized and defined basic principles of poet-romantics' world outlooks, the central was the problem of personality, revealing the valuable meaning of the individual's role in the society. Nature, love, fantasy, famous romantic irony-working out of all these phenomena was the way of cognition and revealing the essence of human personality for romantic poets. In their points of view major possibilities for the realization of person's spiritual potential were in the artistic sphere in particular in literature and music. The poet-romantics' idea of national self-consciousness of personality found its embodiment through national history and folk songs. Poets tried to depict and reveal fundamental features of national German character. Religion as well as art served for romantics the sphere of joining the highest moral ideal through the way of cognition of infinity.

The sources of philosophical-ethical searches of poet-romantics were closely connected with national, philosophical and artistic traditions, sometimes having related to the distant periods in the development of national German culture. Namely in these spheres the German poets-romantics tried to find basic principles for some fundamental aspects of their world outlook in particular addressing to the inner human world as to the source of cognition of phenomena essence.

The essential contribution in the development of romanticism was made by the representatives of Tübingen school: theologians F. K. Baur (1792–1860), D.F. Strauss (1808–1874), philosophers I. Kant (1724–1804), F. Schleiermacher (1768–1834), I. G. Fichte (1762–1814), F. V. Schelling (1775–1854) etc.

The German romantics (I. A. Cramer, F. G. Schlegel, F. G. Klopstock, Novalis and others) stood up against standards of classical art, its canons and restrictions. So F. Schlegel defined the romantic poetry as «progressive and universal». To his mind, philosophy, word art and unlimited self-expressiveness of creative personality should be combined in it.

Poets' interests were concentrated on the history of national medieval epoch. For romantics, poet and artist are not only freedom loving persons, but completely extraordinary and particular.

One of the significant features of spiritual art of the poets-romantics who deliberately expanded limits, courageously using the cultural heritage of different Christian denominations was the fact of romantics' being out of the confession. A striking example of the Catholic-Protestant mutual interaction in poetic and musical-poetic creativity has become a figure of the romantic poet of